ĐÁNH GIÁ MÙA LŨ NĂM 2009 VÀ NHẬN ĐỊNH TÌNH HÌNH MẶN MÙA KHÔ 2009 – 2010 TẠI NAM BỘ

Nguyễn Lê Hạnh, Nguyễn Minh Giám
Đài Khí tượng Thủy văn Khu vực Nam Bộ

Tại Nam Bộ có hai hệ thống sông lớn của Việt Nam là hệ thống sông Cửu Long và hệ thống sông Đồng Nai – Sài Gòn. Dưới đây là biến biến mùa lũ năm 2009 tại hai hệ thống sông trên.

1. Nhận xét chung

Từ tháng 1- 6/2009 mực nước sông Mêkông khu vực hạ Lào và Campuchia luôn ở mức tương đương với TBNN và cùng kỳ năm 2008. Trong tháng 7 và nửa đầu tháng 8 có có 3 đợt nước lên tại khu vực này, mực nước sông Mêkông lên cao hơn mức TBNN nhưng còn ở dưới mức báo động từ 1,0- 1,5 m.

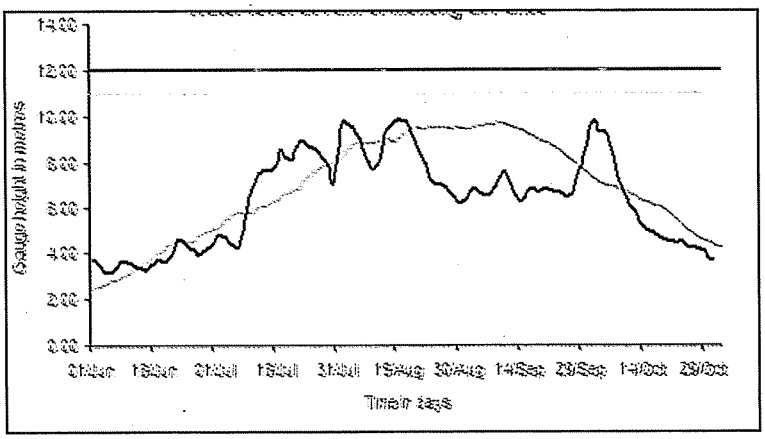

Hình 1. Diến biến mực nước sông Mêkông vào 7 giờ sáng tại Pukse

Tại đầu nguồn sông Cửu Long (Việt Nam) cho đến cuối tháng 8 mực nước luôn tương đương và thấp hơn TBNN. Trong tháng 9 và tháng 10 ĐBSCL có 2 đợt nước lên liên tục do ảnh hưởng của các cơn bão trên Biển Đông. Mực nước cao nhất tại Tân Châu, Châu Đốc lên xấp xỉ và cao hơn mức BĐIII (ở mức trung bình) và xuất hiện vào tuần giữa tháng 10. Như vậy năm 2009 là năm thứ 7 liên tục mực nước đầu nguồn song Cửu Long ở mức xấp xỉ và thấp hơn TBNN.

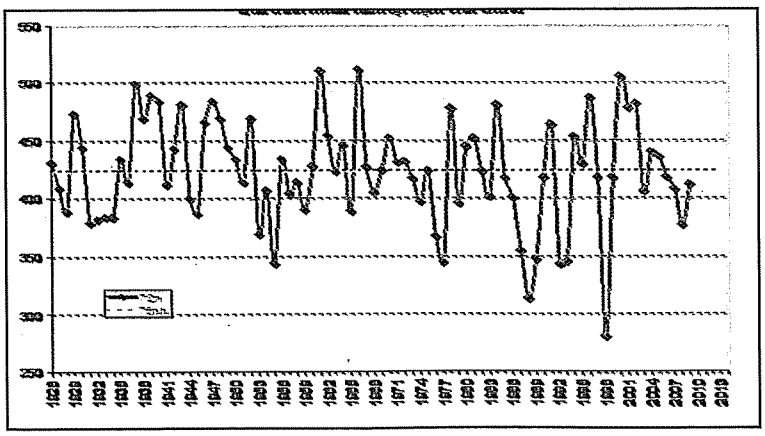

Hình 2. *Diến biến mực nước cao nhất năm tại trạm Tân Châu*

Lưu lượng nước trên thượng nguồn sông Đồng Nai Sài Gòn lớn hơn TBNN ngoại trừ trong thời gian hai đợt hạn đầu tháng 7 và cuối tháng 8. Trong tuần đầu tháng 9 có một đợt lũ lớn với mực nước đỉnh lũ tại Tà Lài là 113,40 m; cao hơn 0,40 m so với BĐIII, sau đỉnh lũ nước xuống chậm.

Độ mặn tại các cửa sông thấp hơn TBNN và giảm nhanh từ cuối tháng 5.

2. Diễn biến thuỷ văn sông Cửu Long

Giữa tháng 7 đợt lũ đầu tiên từ thượng nguồn về, hoạt động mạnh của gió mùa Tây Nam gây mưa cực lớn tại khu vực Thakhet và các sông nhánh xung quanh, biên độ nước lên tại Tân Châu và Châu Đốc xấp xỉ 1,5 m; mực nước cao nhất trong đợt lũ này còn dưới mức báo động I khoảng 0,2 m.

Trong tháng 8 và 9 ĐBSCL có 2 đợt lũ nhỏ, biên độ lũ tại Tân Châu chỉ có 0,6 m. Mỗi đợt lũ kéo dài khoảng 15- 20 ngày, đỉnh lũ tháng 8 vượt qua mức BĐI, đỉnh lũ tháng 9 lên xấp xỉ BĐII.

Đợt lũ cuối cùng tại đầu nguồn song Cửu Long kéo dài từ cuối tháng 9 đến giữa tháng 10 do mưa bão số 9 đổ bộ vào Quảng Ngãi. Mưa cực lớn gây lũ lịch sử tại khu vực Tây Nguyên, sau hai ngày lũ đầu nguồn sông Cửu Long bắt đầu lên nhanh, đến ngày ngày 11/10 đỉnh lũ cao nhất trong năm xuất hiện tại Tân Châu, ở mức xấp xỉ BĐIII (4,12 m,) đỉnh lũ năm tại Châu Đốc tương đương BĐIII (3,52 m; xuất hiện ngày 14/10). Mực nước đầu nguồn sông Cửu Long lên nhanh chỉ do lũ từ Tây Nguyên đổ về, thượng nguồn Mêkông không có lũ lớn. Sau đỉnh lũ cao nhất năm mực nước Tân Châu, Châu Đốc xuống nhanh do không có lượng nước lũ từ thượng nguồn về.

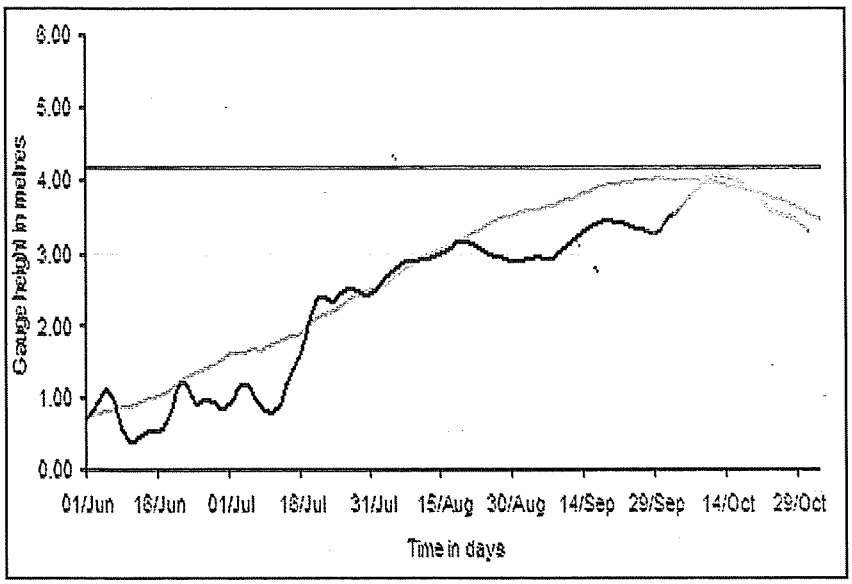

Hình 3. Diễn biến mực nước sông Mêkông vào 7 giờ sáng tại trạm Tân Châu

Trong nội đồng khu vực đầu nguồn nước tiếp tục lên chậm đến cuối tháng 10, mực nước cao nhất tại Mộc Hóa lên mức 1,94 m; cao hơn 0,14 m so với BĐIII.

Do lũ đầu nguồn Cửu Long ở mức thấp nên không gây ảnh hưởng rõ rệt vùng cửa sông. Mực nước triều cao nhất tại Mỹ Thuận và Cần Thơ luôn cao hơn TBNN, đặc biệt trong kỳ triều cường giữa tháng 8 đến tháng 11 mực nước vùng cửa sông Nam Bộ lên cao, mực nước đỉnh triều cường tại Mỹ Thuận và Cần Thơ lên tương đương và vượt mức báo động III.

Mực nước cao nhất tại các trạm được trình bày trong bảng 1.

Bảng 1. Mực nước cao nhất các tháng năm 2009 tại 4 trạm Tân Châu, Châu Đốc, Cần Thơ, Mỹ Thuận.

Tháng	hmax Tân Châu (cm)		hmax Châu Đốc (cm)		hmax Mỹ Thuận (cm)		hmax Cần Thơ (cm)	
	TBNN	2009	TBNN	2009	TBNN	2009	TBNN	2009
1	168	157	155	168	124	155	126	180
2	137	152	135	151	117	133	124	150
3	117	124	117	125	105	124	115	131
4	100	128	102	134	96	128	108	132
5	108	143	105	143	88	108	97	127
6	164	166	139	153	91	112	99	129
7	254	276	203	224	110	139	117	157
8	356	323	295	276	134	161	142	180
9	401	351	357	302	149	162	158	179
10	403	412	362	352	154	172	160	189
11	348	326	310	294	150	184	153	193
12	239	207	219	197	136	157	137	169

Độ mặn tại cửa sông Vàm Cỏ tiếp tục ở mức nhỏ nhất trong 10 năm gần đây. Vùng cửa sông Tiền, sông Hậu độ mặn vào sâu nhất trong tháng 4

3. Diễn biến thuỷ văn miền Đông

Do có mưa trái mùa nên lưu lượng nước trên thượng nguồn sông Đồng Nai, sông Bé trong các tháng mùa cạn đều lớn hơn TBNN, đặc biệt trong tháng 5 lưu lượng về hồ chứa Trị An lớn hơn TBNN gần 3 lần. Đến giữa tháng 8 mực nước và lưu lượng thượng nguồn các sông đều ở mức cao.

Đầu tháng 7 và cuối tháng 8 là những thời kỳ giảm mưa trên thượng nguồn sông Đồng Nai và sông Bé, lưu lượng về các hồ xuống dưới mức TBNN.

Trong mùa lũ có hai đợt lũ lớn với biên độ lũ lên tại trạm Tà Lài lớn hơn 1,5 m. Đợt lũ đầu từ ngày 13 đến 18 tháng 7, đỉnh lũ là 112,68 m; vượt 0,18 m so với BĐII. Đầu tháng 9 thượng nguồn song Đồng Nai có mưa lớn do hoạt động của dải HTNĐ và ATNĐ trên vùng biển Trung Bộ, mực nước tại trạm Tà Lài lên vượt mức BĐIII 0,40 m và xuống chậm, (xem hình 4, các bảng 2 và 3).

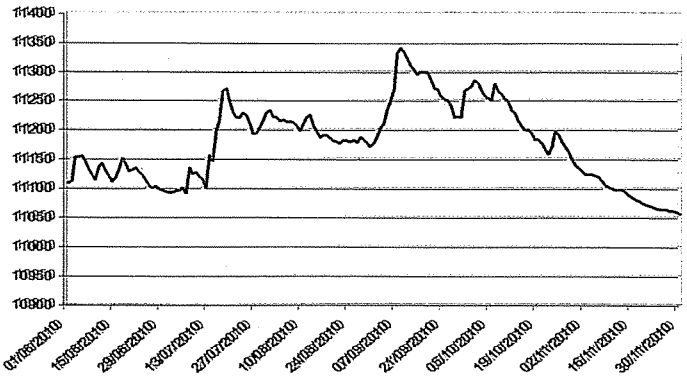

Hình 4. Mực nước cao nhất ngày tại Trạm Tà Lài.

Lưu lượng nước về hồ Trị An duy trì ở mức lớn hơn 2000 m3/s trong 10 ngày liền, lưu lượng bình quân về trị An trong tháng 9 vượt TBNN khoảng 40%.

Dưới hạ lưu sông mực nước cao nhất trong các tháng đều cao hơn TBNN, riêng tháng 1 mực nước xấp xỉ mức nước lịch sử, các tháng còn lại đều lên mức cao nhất cùng thời kỳ. Mực nước thấp nhất tại Phú An tăng dần và vượt TBNN trong tháng 8 và tháng 9.

Bảng 2. Lưu lượng nước bình quân các tháng, năm 2009 tại trạm Trị An và Thác Mơ

Tháng	Lưu lượng Trị An (m^3/s)		Lưu lượng Thác Mơ (m^3/s)	
	TBNN	2009	TBNN	2009
tháng 1	119	122	19	20
tháng 2	69	80	19	19
tháng 3	56	102	22	23
tháng 4	83	170	30	30
tháng 5	178	562	63	68
tháng 6	434	652	91	175
tháng 7	748	979	162	271
tháng 8	1285	1101	306	273
tháng 9	1305	1827	303	474
tháng 10	1192	1237	283	293
tháng 11	602	349	110	83
tháng 12	250	176	42	35

Bảng 3. Mực nước cao nhất (cm) tháng, trạm Phú An

Tháng	Hmax Phú An (cm)	
	TBNN	2009
tháng 1	118	154
tháng 2	116	143
tháng 3	112	139
tháng 4	104	137
tháng 5	97	126
tháng 6	87	117
tháng 7	99	126
tháng 8	106	137
tháng 9	118	137
tháng 10	122	142
tháng 11	120	156
tháng 12	118	146

Độ mặn vùng cửa sông Sài Gòn tương đương cùng kỳ năm 2008 và có giá trị lớn nhất vào tháng 2.

4. Nhận định mùa cạn 2009- 2010

a. Mực nước thấp nhất tại khu vực đầu nguồn sông Cửu Long:

Tuy mực nước đỉnh lũ năm tại đầu nguồn sông Cửu Long năm 2009 cao hơn lũ 2008 nhưng đỉnh lũ năm tại Tân Châu, Châu Đốc chủ yếu do lượng nước lũ từ khu vực Tây Nguyên đổ về. Mực nước các trạm dọc sông về đến Pakse rút nhanh từ giữa tháng 8, lũ cuối tháng 9 tại đây rất nhỏ, lượng trữ toàn lưu vực sông nhỏ hơn năm 2008 và nhỏ hơn TBNN. Do lượng nước từ thượng nguồn không lớn nên nước rút nhanh trong mùa cạn, mực nước thấp nhất trong tháng 4/ 2010 sẽ xuống tương đương như năm 2009.

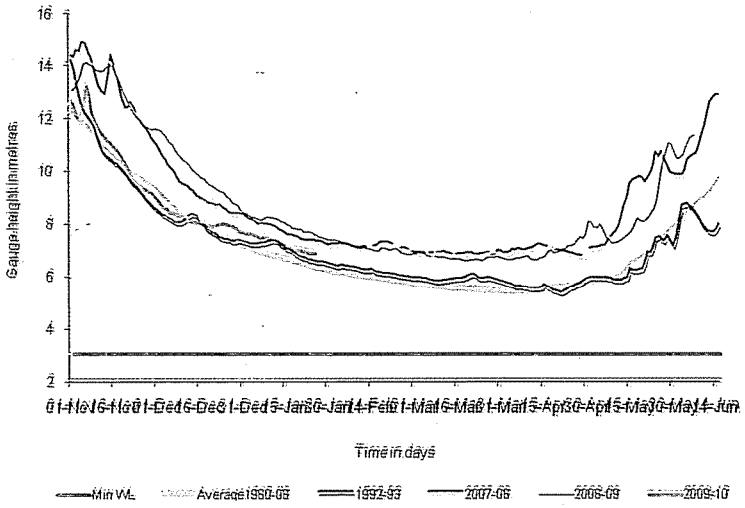

Hình 5. Mực nước sông Mêkông tại Kratie

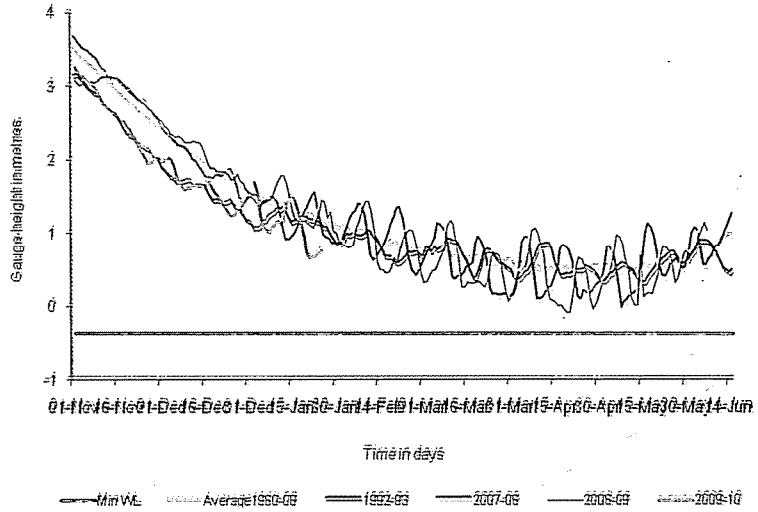

Hình 6. Mực nước sông Mêkông tại Tân Châu

(Min WL: Mực nước thấp nhất Average 1980-08: Mực nước trung bình giai đoạn 1980 - 2008)

b. Xâm nhập mặn vùng ven biển

Do lượng nước từ thượng nguồn về trong tháng 1/2010 giảm nhanh, mặn xâm nhập vào sâu trong sông sớm hơn so với năm 2009. Độ mặn vùng cửa sông Hậu và trong kênh rạch ven biển đều lớn hơn cùng kỳ năm 2009 từ 2 đến 2,7o/oo. Độ mặn giảm nhanh trong những ngày ĐBSCL có mưa trái mùa vào giữa tháng 1/2010. Hiện tại mực nước thấp nhất tại đầu nguồn sông Cửu Long đang ở mức rất thấp, thấp hơn cùng kỳ năm 2009 khoảng 0,7m nên có nhiều khả năng xâm nhập mặn trong mùa cạn 2010 sẽ sớm hơn và vào sâu hơn trong các tháng sắp tới.